

A kétnyelvűség hatása a szlovákiai magyar nyelvjárások néhány hangtani jelenségére

A magyar–szlovák, illetőleg a szlovák–magyar kétnyelvűség nyelvi-nyelvrendszertani következményei a mai szlovákiai magyar nyelvjárásokban is megtalálhatók. A mesterségesen és szervezeten nem irányított interetnikus kapcsolatokban leginkább használt nyelvváltozat a nyelvjárás, ezért a nyelvjárásokban jól nyomon követhetők azok a nyelvi változásokat előidéző spontán folyamatok, melyek a beszélők kétnyelvűségéből is fakadnak. A nyelvi kölcsönhatásnak a nyelvi és nem nyelvi tényezőktől függően különböző fokozatai és fajtái lehetnek, melyekben a kölcsönzések és a maradványhatások külön-külön, vagy együttesen is jelentős szereppel bírhatnak. Az előadás a társtudományok bevonásával és a magyar valamint a szlovák nyelv/járások összehasonlító hangtani vizsgálatával mutat be néhány olyan hangtani jelenséget, melyek kialakulását a mai szlovákiai magyar nyelvjárásokban a kétnyelvűség is elősegíthette. Olyan magán- és mássalhangzó-jelenségek vizsgálata és bemutatása szerepel az előadásban, melyek főként a nyelvsziget-helyzetű Nyitra-vidék, a peremnyelvjárások és nyelvjárásszigetek sajátosságai között bukkannak fel. A magánhangzó-jelenségek közül példaként említhető, hogy a Nyitrától legészakabbra fekvő falvak nyelvjárásából hiányzik a nyílt *e* fonéma, tehát nincs meg a zárt (*e* nyílt *e* fonémaellentét. Ugyancsak a magánhangzókat érintő nyelvjárási jelenség a szóvégi *ó*-nak főként az *-ó/-ő*, *-kó/-kő* képzőben történt rövidülése. A mássalhangzó-jelenségek közül a *h* mássalhangzónak a köznyelvtől eltérő hasonító hatása és a hosszú mássalhangzóknak a magánhangzóközi rövidülése kerül be a vizsgálatba.